

Betænkning

over forslag til lov om ændring i lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v.

(Afgivet af udvalget den 22. maj 1964).

Udvalget har holdt 6 møder om lovforslaget og haft samråd med ministeren for Grønland, som endvidere skriftligt har besvaret en række spørgsmål fra udvalget.

Udvalget har bl. a. indgående drøftet spørgsmålet om, hvorvidt det kan anses for hensigtsmæssigt at placere sekretariatet med status under departementet, samt spørgsmålet om, hvilken myndighed der skal ansætte Grønlandsrådets formand.

I denne forbindelse har udvalget fra ministeren for Grønland modtaget den i bilag 1 til nærværende betænkning indeholdte udførlige redegørelse for det foreslåede Grønlandsråds sekretariats funktion og placering. Af redegørelsen fremgår bl. a., at der i Grønlandsudvalget af 1960 var enighed om, at det ikke ville være hensigtsmæssigt at overlade behandlingen af de administrative forhold vedrørende Grønland, herunder spørgsmålet om adskillelsen af sagsområde fra ministeriet for Grønland, til administrationsudvalget, idet man ikke fandt, at dette udvalg havde det som baggrund for en behandling nødvendige kendskab til grønlandske forhold. I redegørelsen indeholdes også en udførlig begrundelse for sekretariatets placering som en af den øvrige administration uafhængig enhed.

Fra ministeren for Grønland har udvalget endvidere indhentet de i bilag 2 indeholdte oplysninger om størrelsen af de forventede udgifter ved oprettelsen af det foreslåede Grønlandsråd og det dertil knyttede sekretariat.

Ministeren for Grønland har stillet nedenstående ændringsforslag, hvoraf ændringsforslag nr. 1 tilsigter at sikre en konstant fordeling mellem antallet af grønlandske

repræsentanter og antallet af medlemmer valgt af folketinget i Grønlandsrådet.

Om ændringsforslag nr. 2 har ministeren oplyst, at der til bistand for Grønlandsrådet må sikres et kvalificeret sekretariat, hvis arbejdsområde holdes uden for den øvrige forvaltnings administrative arbejde, og at det derfor vil være mest hensigtsmæssigt, at ledelsen af sekretariatet i de første år ikke henhører under departementschefen, men arbejder selvstændigt under ministeren.

Derimod forudses det, at det efter en vis årrække, når visse større fagområder er overført til fagministerierne, kan være hensigtsmæssigt at henlægge sekretariatet under departementschefen. Der er herved også taget hensyn til, at departementschefens arbejdsopgaver i forbindelse med selve den daglige forvaltning og med den af Grønlandsudvalget af 1960 foreslåede gradvise udskillelse af fagområder til fagministerierne vil være så omfattende, at det ikke i disse første år bør pålægges departementschefen også at have ansvaret for Grønlandsrådets sekretariat.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, det radikale venstres og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget), der i det hele kan tilslutte sig den af ministeren for Grønland givne begrundelse for de enkelte bestemmelser, lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren for Grønland foreslåede ændringer.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer) kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse i den foreliggende form, idet mindretallet hverken

kan tiltræde forslaget om oprettelse af et Grønlandsråd, såfremt dettes formand skal udnævnes af regeringen, eller forslaget om oprettelse af et sekretariat direkte under ministeren.

Mindretallet er af den opfattelse, at et parlamentarisk organ sammensat af repræsentanter for folketinget og Grønlands landsråd kan have betydning for det politiske samarbejde om grønlandske anliggender. Rådet bør have lige mange repræsentanter fra Grønland og det øvrige Danmark.

Udvalget bør efter mindretallets opfattelse selv vælge sin formand, og der bør være adgang til at vælge en formand, der ikke er udpeget til udvalget af folketinget eller landsrådet. Det parlamentariske Grønlandsudvalg bør have stillet fornøden sekretærhjælp til rådighed.

Forslaget om, at rådets formand skal udnævnes af regeringen, er efter mindretallets opfattelse meget uheldigt. Det vil fratage rådet karakteren af et parlamentarisk organ. Det formindsker den frihed og den styrke, mindretallet ønsker dette folkevalgte organ tillagt, og det gør udvalget til et administrerende organ, som, selv om dets medlemmer vælges af folketinget og landsrådet, reelt undergives den regeringsudnævnte, i funktionsperioden uafsættelige formand, der for sin funktionstid i forhold til regeringen kommer til at virke som en overordnet administrationschef.

Rådets administrative funktion understreges yderligere gennem forslaget om et sekretariat, der skal virke også i perioder, hvor rådet ikke kan samles til møder, og skal udføre opgaver, som nu varetages af ministeriet for Grønland, bl. a. foretage planlægning og forberede lovgivningen. Denne sammenblanding af den lovgivende og udøvende magt kan mindretallet ikke medvirke til.

Lovforslagets regler om et sekretariat direkte under ministeren må efter mindretallets opfattelse uundgåeligt føre til kompetencestridigheder med Grønlandsministeriet. Forslaget er afvigende fra den almindelige ministerielle opbygning og betegner en nydannelse, hvis konsekvenser forekommer uoverskuelige. Mindretallet vil finde det urimeligt, hvis et sådant sekretariat oprettes, uden at det af statsministeren nedsatte udvalg til gennemgang af administrationens virksomhed har fået lejlighed til at tage stilling til forslaget.

Ændringsforslag.

Af *ministeren for Grønland*, tiltrådt af et *flertal* (K. Axel Nielsen, Teichert, Dupont, Holger Eriksen, Lund Jensen, Peter Jørgensen, Wingsøe, Rosing, Kirkegaard og Vivike):

Til § 24.

1) Stk. 2 affattes således:

„*Stk. 2.* Rådet består af en af kongen udnævnt formand, tre medlemmer af Grønlands landsråd valgt af dette, de to for Grønland valgte medlemmer af folketinget og et medlem valgt af hvert af de i folketinget repræsenterede fem største partier blandt disses medlemmer i folketinget. Partiernes repræsentation i folketinget, i tvivlstilfælde de på partierne ved seneste folketingsvalg afgivne stemmer, er afgørende for, hvilke partier der kan vælge repræsentanter for rådet.“

2) Stk. 5 affattes således:

„*Stk. 5.* Til bistand for rådet oprettes et sekretariat, der henhører under ministeren for Grønland.“

K. Axel Nielsen.

Teichert.

Dupont.

Holger Eriksen.

Lund Jensen.

Peter Jørgensen.

Wingsøe,
formand.

Rosing,
næstformand.

Kirkegaard.

From.

Holger Hansen.

Viggo Hauch.

Helga Pedersen.

Ninn-Hansen.

Baagø.

Gertie Wandel.

Vivike.

Bilag 1.

MINISTEREN FOR GRØNLAND

Den 4. maj 1964.

I skrivelse af 29. april 1964 har udvalget spurgt mig, om jeg fra administrationsudvalget vil indhente en skriftlig udtalelse om det foreslåede Grønlandsråds sekretariats placering og funktion og i et samråd redegøre herfor.

Om min stilling hertil skal jeg meddele følgende:

De administrative problemer i forbindelse med Grønland har i overensstemmelse med Grønlandsudvalget af 1960's kommissorium, der pålægger udvalget at udtale sig om de administrative forhold vedrørende Grønland, herunder spørgsmålet om udskillelse af sagsområder fra ministeriet for Grønland til ressortministerierne, været drøftet i udvalget. Forinden en realitetsbehandling fandt sted, blev der rejst det spørgsmål, om disse problemers behandling skulle overlades til administrationsudvalget af 1960, der er nedsat senere end Grønlandsudvalget med den særlige opgave at gennemgå centraladministrationens forhold med henblik på ved eventuelle omlægninger i sagsfordelingen mellem ministerierne at søge opnået besparelser og administrative forenklinger.

Resultatet af overvejelserne om dette spørgsmål blev, at der i udvalget var enighed om, at det ikke ville være hensigtsmæssigt at overlade behandlingen til administrationsudvalget, idet man ikke fandt, at dette udvalg havde det som baggrund for en behandling nødvendige Grønlands-kendskab.

Som det vil være udvalget bekendt, har de særlige økonomiske og politisk-historiske forhold og traditioner i Grønland givet sig udtryk i, at det offentliges virksomhed stedse på afgørende måde har adskilt sig fra forholdene i Danmark i øvrigt.

Ud fra disse synspunkter deler jeg ganske Grønlandsudvalgets opfattelse af, at de administrative problemer i almindelighed mest hensigtsmæssigt behandles i dette udvalg.

Det foreliggende lovforslag bygger på en erkendelse af, at den for en ønsket udvikling i Grønland nødvendige overførelse af kapital fra Danmark til Grønland nødvendiggør en særlig planlægning og koordinering. Denne virksomhed, for hvilken der ikke kan søges direkte forbillede i den øvrige danske administration, må ligeledes ses som et udslag af de omtalte særlige forudsætninger, ligesom det er af betydning, at grønlandske politikere ønskes inddraget i arbejdet på lige fod med danske politikere.

Hvad specielt angår funktionen for det til Grønlandsrådet knyttede sekretariat, vil jeg bemærke, at jeg også deler den opfattelse, som flertallet i Grønlandsudvalget af 1960 har givet udtryk for, at det ved overgang til en aktiv koordineret planlægning er nødvendigt at etablere et særligt sekretariat, omfattende sagkendskab inden for økonomi, teknik og almen administration, der kan samle og bearbejde materiale til rådet, idet dette ellers ikke vil kunne opfylde sit formål.

Placeringen af sekretariatet som en af den øvrige administration uafhængig enhed er motiveret med, dels at sekretariatet skal have det som sin hovedopgave at samle og bearbejde det for rådets arbejde nødvendige materiale, dels at uafhængigheden er nødvendig for at undgå, at sekretariatets medarbejdere belastes med daglig administration, og samtidig at undgå sammenblanding med specielle faglige interesser. Der sigtes hermed til, at sekretariatet, såfremt det

etableres som en del af den faglige Grønlandsadministration, vil have vanskeligt ved at undgå en særlig hensyntagen til denne, hvilket kan svække dets stilling i forhold til andre ministerier eller institutioner, der varetager faglige opgaver i Grønland. Uafhængigheden begrundes ligeledes placeringen direkte under ministeren, idet det i øvrigt skønnes lettest på dette niveau at skabe det for både sekretariatet og departementet ønskelige samarbejde. Hertil kommer, at sekretariatet naturligt vil komme til at udføre ministerens korrespondance vedrørende den centrale planlægning og koordinering.

Af disse grunde er jeg enig med flertallet i Grønlandsudvalget af 1960 i den fore-

slåede placering af sekretariatet, der, som det vil ses, har nøje sammenhæng med formål og virkemåde for det på basis af fortrinsvis politiske synspunkter foreslåede Grønlandsråd, som i sin struktur afgørende adskiller den grønlandske administration fra den øvrige centraladministration. Jeg har derfor ikke anset det for sandsynligt, at administrationsudvalget specielt vedrørende dette spørgsmål vil kunne bidrage til at forenkle det apparat, der må anses som nødvendigt for den fremtidige Grønlandsadministration.

Det er således ikke min hensigt at forelægge spørgsmålet om sekretariatets funktion eller placering for administrationsudvalget af 1960.

M. Gam.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. m.

Bilag 2.

MINISTEREN FOR GRØNLAND

Den 12. maj 1964.

I skrivelse af 6. maj 1964 har folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. udbedt sig oplysning om, hvor meget de årlige udgifter til det foreslåede Grønlandsråd og det dertil knyttede sekretariat vil beløbe sig til.

I denne anledning kan jeg oplyse følgende:

1. Grønlandsrådet.

Det påregnes, at Grønlandsrådet skal have to årlige møderækker. Udgifterne til Grønlandsrådet vedrører først og fremmest rejser til og fra Grønland. Hertil kommer dagpenge til medlemmerne samt forskellige udgifter i forbindelse med møderne.

De årlige udgifter hertil kan anslås til 50.000 kr., hvortil kommer eventuelle honorarer til rådets medlemmer.

Såfremt Grønlandsrådet måtte beslutte sig til, at en møderække skal afholdes i Godthåb, vil udgifterne blive noget større, idet antallet af medlemmer, der skal rejse fra København til Grønland, vil være større end antallet af medlemmer, der skal rejse fra Grønland til København.

2. Sekretariatet.

Udgifterne til sekretariatet er anslået til ca. 700.000 kr. omfattende lønninger til sekretariatschefen og medarbejdere, kontorholdsudgifter samt rejseudgifter.

Det påregnes, at der til Grønlandsrådets sekretariat foruden sekretariatschefen skal knyttes 2 jurister, 3 økonomer, herunder en erhvervsøkonom, 3 teknikere samt et antal kontormedhjælpere. De samlede løn-

udgifter til personalet er anslået til 570.000 kr.

Kontorholdsudgifter og udgifter til sekretariatschefens og medarbejderen rejser til Grønland er anslået til 130.000 kr.

3. Merudgifter i forbindelse med oprettelsen af Grønlandsrådet og dets sekretariat.

De samlede årlige udgifter ved Grønlandsrådet og dets sekretariat kan herefter anslås til ca. 750.000 kr.

Det forventes imidlertid, at 4-5 af de ovenfor anførte 8 medarbejdere, der påtænkes tilknyttet Grønlandsrådets sekretariat, vil kunne overføres til dette fra ministeriet for Grønland, den kongelige grønlandske handel og Grønlands tekniske organisation, uden at det dér bliver nødvendigt at erstatte disse medarbejdere. Endvidere vil det være muligt uden erstatning at overføre enkelte kontorfunktionærer.

De samlede lønudgifter til dette personale, der påtænkes overført til Grønlandsrådets sekretariat, er anslået til 250.000 kr.

Merudgiften ved oprettelsen af Grønlandsrådet og dets sekretariat beløber sig herefter reelt til ca. 500.000 kr.

Det bemærkes herved, at størrelsen af denne udgift ikke er afhængig af, hvorledes sekretariatet placeres inden for ministeriet, da der i vidt omfang bliver tale om at udføre opgaver, der ikke hidtil har været varetaget i departementet. Af samme grund hviler skønnet over de forventede udgifter ikke på et erfaringsgrundlag, og sekretariatets bemanning vil derfor afhænge af de krav, der af Grønlandsrådet vil blive stillet til dette.

M. Gam.

Til folketinget.